SUOMEN
LUKIOLAISTEN
LIITTO

**LAUSUNTO**
Sivistysvaliokunnalle

**Asia:** HE 235/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ylioppilastutkinnosta ja lukiolain 1 ja 6 §:n muuttamisesta

Suomen Lukiolaisten Liitto (SLL) lausuu sivistysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi ylioppilastutkinnosta ja lukiolain muuttamisesta kunnioittaen seuraavaa:

Yleisesti SLL on ollut tyytyväinen ylioppilastutkintoa koskevan lainsäädännön uudistamisen lähtökohtiin. Valmistelussa tavoitteena on ollut purkaa epätarkoituksenmukaisia joustamattomia rakenteita. Opiskelijan näkökulmasta yksi keskeisimmistä uudistuksista liittyy tutkinnon rakenteeseen. Tätä esitystä SLL ei pidä parhaana mahdollisena.

*Tutkinnon rakenteesta*

SLL katsoo aiemmin valmistelussa olleen rakenteen vastanneen paremmin ajankohtaisiin koulutuspoliittisiin tavoitteisiin. Tätä mallia esitti ylioppilastutkinnon kehittämistä pohtinut työryhmä Gaudeamus Igitur -raportissa (2017). Äidinkieli olisi ollut edelleen ainoa pakollinen koe, jonka lisäksi opiskelijan valitsisi kolme koetta tai koeparia seuraavista: toinen kotimainen kieli, vieras kieli, matematiikka, kaksi reaaliaineen koetta ja reaalikoe + lyhyt vieras kieli. Mallilla olisi ollut kannustinvaikutus esimerkiksi matematiikan ja lyhyen vieraan kielen kirjoittamiseen. Rakenne oli mutkikkaampi kuin nykyinen rakenne, mutta ei kuitenkaan niin vaikeaselkoinen, etteikö sen logiikka olisi avattavissa ylioppilastutkintoon liittyvässä ohjauksessa.

Lukiouudistuksen yhtenä lähtökohtana on ollut opiskelijoiden hyvinvoinnin ja jaksamisen vahvistaminen. Mikäli aiemmin valmistelussa ollut rakenne on osoittautunut ongelmalliseksi, SLL katsoo, että mielekkäämpää olisi pysyttäytyä nykyisessä rakenteessa. Opiskelijoiden velvoitteiden kiristäminen erityisesti ylioppilastutkinnon osalta lisää merkittävästi opiskelijoiden kuormitusta sekä kuormittuneisuuden kokemusta**.**

SLL pitää esitettyä rakennetta jossain määrin ongelmallisena, mutta ei kuitenkaan tyrmää esitystä. SLL katsoo, että korkeakoulujen todistusvalinnan pisteytysmallit ohjaavat omalta osaltaan näyttämään osaamista vähintään viidessä kokeessa. On kuitenkin muistettava, että

korkeakoulujen opiskelijavalinnat tarjoavat edelleen mahdollisuuden tulla valituksi valintakokeella. Lisäksi korkeakoulut kehittävät muita reittejä tutkinto-opiskelijaksi. Neljään kokeeseen osallistumalla on siis jatkossakin mahdollista saada opiskelupaikka.

Tällä hetkellä neljä koetta suorittaa vuosittain n. 6000 kokelasta eli lähes viidennes kokelaista. Kyseessä on siis merkittävä joukko. Näistä n. 5500 jättää tällä hetkellä kirjoittamatta matematiikan tai toisen kotimaisen kielen kokeen eli heidän olisi Gaudeamus Igitur -työryhmän esittämällä rakenteella mahdollista tehdä valinta neljän tai viiden kokeen välillä. Olennaista rakenne-esityksiä vertailtaessa on se, kuinka moni em. joukosta kirjoittaisi mieluummin viidennen aineen, kuin osallistuisi matematiikan tai toisen kotimaisen kielen kokeeseen.

**SLL katsoo, että tiettyjen reunaehtojen on toteuduttava, mikäli esitys viidestä kirjoitettavasta aineesta etenee. Näitä ovat:**

1. **Viidennen kokeen valinnaisuus** siten, että kokelaan on edelleen mahdollista jättää kirjoittamatta itselleen epämieluisin aine.
2. **Välipäivien palauttaminen tutkintoon.** YTL on tiivistänyt tutkinnon aikataulutusta syksystä 2018 alkaen. YTL:n mukaan 7,8 % kokelaista eli vajaa 3000 opiskelijaa osallistui kokeisiin peräkkäisinä päivinä. Välipäivät ovat olleet SLL:n selvitysten mukaan opiskelijoille tärkein yksittäinen keino hallita ylioppilastutkintoon liittyvää stressiä. Mikäli vaadittavaa minimikoemäärää lisätään, on tarpeen palauttaa välipäivät, sillä aikataulun tiivistäminen vaikuttaa yhä useampaan kokelaaseen.
3. Työmäärän lisääntymisestä aiheutuvat kustannukset kompensoidaan koulutuksen järjestäjille, **eikä tutkintomaksuja koroteta.**
4. **Rakenteen vaikutusta läpäisyasteeseen sekä opiskelijoiden hyvinvointiin seurataan.**

*Muita huomioita*

SLL on erityisen tyytyväinen siihen, että esityksessä ehdotetaan luovuttavaksi jaottelusta pakollisiin ja ylimääräisiin kokeisiin. Kokeiden pakollisiksi ja ylimääräisiksi valitseminen on opiskelijalle tarpeeton stressitekijä, jolla ei ole merkittävää roolia opiskelijan osaamisen näyttämisessä. Samaten SLL kannattaa sitä, että kokelaan ilmoittautumista eritasoisiin kokeisiin samassa tutkintoaineessa ei rajoiteta: tämä voisi kannustaa ja rohkaista kokelasta näyttämään osaamistaan useammin ensisijaisesti pitkässä oppimäärässä.

Niin ikään SLL kannattaa ehdotusta siitä, että hylätyn ylioppilastutkinnon yhteydessä suoritetut hyväksytyt kokeet voisi sisällyttää aloitettavaan uuteen tutkintoon kolmen vuoden ajan aiemmin suoritetun kokeen hyväksymisestä. Lisäksi erillisinä kokeina suoritetut hyväksytyt

kokeet voitaisiin sisällyttää ylioppilastutkintoon kolmen vuoden ajan erillisen kokeen hyväksymisestä. Joustavuutta tutkinnon suorittamiseen tuo myös kompensaatio – SLL on tyytyväinen, että sen poistamista ei esitetä. Ei ole mielekästä viivästyttää opiskelijan valmistumista tarpeettomasti, mikäli muuten on osoitettavissa riittävän laaja-alainen osaaminen.

SLL kannattaa mahdollisuutta suorittaa ylioppilastutkinto englanniksi. Näin puretaan mahdollisia esteitä lukiokoulutukseen osallistumiselle. Englanninkielisen koulutustarjonnan tulee kattaa kaikki koulutusjärjestelmämme osat, joten myös lukiokoulutuksen osalta tarjontaa on kehitettävä. Englanninkielinen ylioppilastutkinto on luonteva osa tätä tarjontaa, sillä on kohtuullista, että ylioppilastutkinnon voi suorittaa sillä kielellä, jolla on lukiossa opiskellut.

Ylioppilastutkinto on kansallinen tutkinto. SLL haluaa korostaa, että näin tulee olla myös jatkossa – englanninkielinen ylioppilastutkinto perustuu samoihin opetussuunnitelman perusteisiin, kuin nykyinen kansalliskielillä suoritettava tutkinto. SLL pitää tärkeänä, että englanninkielisen ylioppilastutkinnon rakenne vastaa mahdollisimman pitkälti nykyistä tutkintoa. SLL kannattaa osallistumisoikeuden sitomista pääsääntöisesti opetuskieleen, kuitenkin siten, että osallistumisoikeutta on mahdollisuus hakea myös erikseen opetuskielestä riippumatta.

SLL on kannattanut Gaudeamus Igitur -raportissa esitettyä uudistusta alustavaan arvosteluun siten, että opettaja korjaa oman oppilaitoksen koesuoritusten lisäksi myös muiden oppilaitosten koesuorituksia. SLL katsoo tämän kehittävän opettajien arviointiosaamista sekä ennen kaikkea mahdollistavan nykyistä vahvemmin kokelaiden anonymiteettia.

SLL kannattaa ylioppilastutkinnon maksuista luopumista (21 §) ja Ylioppilastutkintolautakunnan rahoituksen siirtämistä täysimääräisesti budjettirahoitteiseksi.

SLL esittää opiskelijoiden edustuksen lisäämistä Ylioppilastutkintolautakuntaan (Valtioneuvoston asetus ylioppilastutkinnosta 1 §). Opiskelijoiden edustuksella olisi merkittävä rooli kokelaiden oikeusturvan varmistamisessa tutkinnon toimeenpanosta ja kehittämisestä päätettäessä. Esimerkiksi merkittävästi opiskelijoiden asemaan vaikuttavaan tutkinnon aikataulutukseen opiskelijoilla ei ole käytännössä minkäänlaista formaalia mahdollisuutta vaikuttaa.

SUOMEN LUKIOLAISTEN LIITTO

Lopuksi SLL toteaa, että kokeiden kehittämisen lähtökohtana on jatkossakin oltava sirpaleisen tiedon ulkoa opettelun sijaan laaja-alaisten kokonaisuuksien hallinta ja ymmärtäminen. SLL katsoo, että oppiainerajat ylittävät tehtävät kaikissa kokeissa on hyvin linjassa lukiouudistuksen tavoitteiden kanssa. Koetta on uudistettava vastaamaan opiskelussa ja työelämässä käytettäviä ympäristöjä ja tietolähteitä. Digitaalisessa kokeessa tiedon etsinnän, käsittelyn ja analysoinnin taitojen on korostuttava. Ylioppilaskokeen on pysyttävä mukana yhteiskunnan ja sen toimintatapojen muutoksessa; SLL kannattaa tutkinnon kehittämistä kohden avoimia digitaalisia oppimisympäristöjä.

Helsingissä 27.11.2018

Suomen Lukiolaisten Liitto

Alvar Euro
Puheenjohtaja

Saara Hyrkkö
Pääsihteeri

Lisätietoja:

koulutuspoliittinen asiantuntija Annakaisa Tikkinen, annakaisa.tikkinen@lukio.fi, 040 356 6082